

2021-08-12

Diarienummer
BSN 2021/5644

Anna Palm

Enhetschef myndighetsenheten/förvaltningsjurist

Remiss: En tioårig grundskola - Införandet av en ny årskurs 1 i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan (SOU 2021:33)

Förslag till beslut

Barn- och skolnämnden beslutar

att lämna yttrande över remisshandlingarna i enlighet med vad som framgår av barn- och skolförvaltningens tjänsteskrivelse.

Sammanfattning

Utbildningsdepartementet har skickat "En tioårig grundskola - Införandet av en ny årskurs 1 i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan", SOU 2021:33, på remiss med möjlighet för Lunds kommun att lämna yttrande senast den 30 september 2021.

Kommunkontoret har skickat remisshandlingarna till barn- och skolnämnden för yttrande inför behandling i kommunstyrelsen.

I SOU 2021:33 lämnas förslag på införande av en ny årskurs 1 i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan och att förskoleklassen samtidigt upphör att finnas. Grund- och grundsärskolan blir därmed enligt förslaget tioårig. Vidare innebär förändringarna i bl.a. skollagen att regleringen av den nya årskurs 1 blir mer lik resterande årskurser jämfört med förskoleklassen idag. T.ex. är bestämmelserna om särskilt stöd, disciplinära åtgärder och modersmålsundervisning i förslaget detsamma för samtliga tio årskurser.

Barn- och skolförvaltningen bedömer förslaget i SOU 2021:33 som genomtänkt och de förändringar som föreslås som behövliga för att skapa en mer likvärdig utbildning oavsett skolform.

Underlag för beslutet

- Barn- och skolförvaltningens tjänsteskrivelse 2021-08-12
Remiss: En tioårig grundskola - Införandet av en ny årskurs 1

2021-08-12

Diarienummer

BSN 2021/5644

i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan (SOU 2021:33)

- En tioårig grundskola - Införandet av en ny årskurs 1 i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan (SOU 2021:33)

Ärendet

Bakgrund

I mars 2020 beslutade regeringen att tillsätta en utredning med uppdrag att föreslå hur en tioårig grundskola kan införas genom att förskoleklassen görs om till årskurs 1 (dir. 2020:24). Syftet är att förbättra kunskapsresultaten genom att eleverna ges mer undervisning utifrån grundskolans kursplaner och inom den regel- och kompetensmässiga struktur som grundskolan har. Även de motsvarande obligatoriska skolformerna grundsärskolan, specialskolan och sameskolan ska utökas med ett år när förskoleklassen omvandlas till en ny första årskurs.

Utredningens förslag innebär sammanfattningsvis:

- Grundskolan kommer att ha tio årskurser, som indelas i lågstadium, mellanstadium och högstadium. Lågstadiet kommer att bestå av årskurs 1–4, mellanstadiet av årskurs 5–7 och högstadiet årskurs 8–10.
- Grundsärskolan kommer att ha tio årskurser, som indelas i lågstadium, mellanstadium och högstadium. Lågstadiet kommer att bestå av årskurs 1–4, mellanstadiet av årskurs 5–7 och högstadiet årskurs 8–10.
- Specialskolan kommer att ha elva årskurser, som indelas i lågstadium, mellanstadium och högstadium. Lågstadiet kommer att bestå av årskurs 1–5, mellanstadiet av årskurs 6–8 och högstadiet årskurs 9–11.
- Sameskolan kommer att ha sju årskurser som indelas i lågstadium och mellanstadium. Lågstadiet kommer att bestå av årskurs 1–4, mellanstadiet av årskurs 5–7. Därefter går eleverna över till grundskolan, där de börjar i årskurs 8 i högstadiet.

Utredningens förslag innebär vidare i korthet följande:

- Förskoleklassen ska upphöra och lågstadiet i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan utökas med en ny årskurs 1.
- Lågstadiet i grundskolan, grundsärskolan och sameskolan ska omfatta årskurser 1–4, och i specialskolan årskurser 1–5.
- Syftet med utbildningen i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan ska vara oförändrat och ska även gälla för nya årskurs 1.

2021-08-12

Diarienummer

BSN 2021/5644

- Bestämmelserna om strukturerad undervisning i ämnen i grundskolan, specialskolan och sameskolan, samt ämnen och ämnesområden i grundsärskolan, ska gälla för nya årskurs 1.
- Utbildningen i nya årskurs 1 bör ha inslag av de arbetsätt och den pedagogik som har präglat förskoleklassen sedan den bildades 1998 och som har sin grund i en verksamhetsmässig integrering mellan förskola och skola.
- Den garanterade undervisningstiden ska utökas med 534 timmar i lågstadiet, vilket motsvarar minst tre timmar undervisning per skoldag i nya årskurs 1.
- Det ska finnas kunskapskrav för svenska eller svenska som andra-språk och matematik i nya årskurs 2 i grundskolan och sameskolan, respektive nya årskurs 3 i specialskolan.
- De kunskapskrav för godtagbara kunskaper som i dag finns i årskurs 3, ska flyttas till nya årskurs 4 i grundskolan. De kunskapskrav som finns i årskurs 6, ska flyttas till nya årskurs 7 och de kunskapskrav som finns i årskurs 9 ska flyttas till nya årskurs 10. I specialskolan ska det finnas kunskapskrav i nya årskurs 5, 8 och 11 och i sameskolan ska det finnas kunskapskrav i nya årskurs 4 och 7. När det gäller grundsärskolan ska kunskapskrav finnas i nya årskurs 4, 7 och 10.
- Skolverket ska ges i uppdrag att utarbeta ändringsförslag gällande läroplanerna för de obligatoriska skolformerna, inklusive kursplanerna för det nya lågstadiet, samt förslag om hur den utökade undervisningstiden ska fördelas i ämnen och ämnesområden i respektive timplan.
- En kartläggning av språklig medvetenhet och matematiskt tänkande ska vara obligatorisk att genomföra inom ramen för garantin för tidiga stödinsatser i nya årskurs 1 i grundskolan, specialskolan och sameskolan.
- Bedömningsstöd i läs- och skrivutveckling respektive taluppfattning ska vara obligatoriska att använda inom ramen för garantin för tidiga stödinsatser i nya årskurs 2 i grundskolan och sameskolan, respektive nya årskurs 3 i specialskolan.
- Den särskilda bedömning som ska göras av elevens kunskapsutveckling inom garantin för tidiga stödinsatser ska göras i lågstadiet i grundskolan, specialskolan och sameskolan. Den uppföljning som ska göras av sådant stöd som getts inom garantin för tidiga insatser ska göras i slutet av lågstadiet.
- Skolplikt ska, i likhet med i nuvarande regelverk, inträda höstterminen det år då barnet fyller sex år.
- Elever som tillhör grundsärskolans, specialskolans eller sameskolans målgrupper ska kunna påbörja fullföljandet av skolplikten i respektive skolform i och med att de börjar i nya årskurs 1.

2021-08-12

Diarienummer

BSN 2021/5644

- När ett barn övergår från förskola eller pedagogisk omsorg till en grundskola, grundsärskola, specialskola eller sameskola, ska den förskoleenhet eller verksamhet som barnet lämnar överlämna uppgifter om barnet till den mottagande skolenheten för att underlätta övergången för barnet.
- Regelverket ska i allmänhet vara gemensamt för alla årskurserna i det nya lågstadiet.
- De lärare som enligt gällande bestämmelser är behöriga att undervisa i lågstadiet i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan ska vara behöriga att undervisa i lågstadiet i respektive skolform. Förskollärare kommer således, enligt utredningens förslag, inte att vara behöriga att undervisa i lågstadiet. Den föreslagna huvudregeln innebär att behörighet att undervisa i det nya lågstadiet följer av en grundlärarexamen med inriktning mot årskurs 1–4 (nuvarande grundlärarexamen med inriktning mot förskoleklassen och årskurs 1–3).
- Förskollärare som arbetar i förskoleklassen i dag ska vara behöriga att undervisa i nya årskurs 1 i grundskolan och sameskolan, samt för undervisning av vissa elever i årskurs 1 i specialskolan, under en övergångsperiod om fem år. De förskollärare och lärare som arbetar i förskoleklassen i dag ska vara behöriga att undervisa i nya årskurs 1 i grundsärskolan under en övergångsperiod om åtta år. Dessutom föreslås att förskollärare som arbetar och är behöriga att undervisa i ämnesområden i grundsärskolan ska vara behöriga att undervisa i ämnen i årskurs 1 under en övergångsperiod om fem år.
- En behörig förskollärare som vid tidpunkten för de nya bestämmelsernas ikraftträdande har anställning i förskoleklassen, och som har undervisat i förskoleklassen eller nya årskurs 1 under minst fem läsår, ska vara behörig att som lärare undervisa i alla ämnen årskurs 1 och 2 i grundskolan och sameskolan, om han eller hon har kompletterat sin behörighetsgivande examen med fullgjord behörighetsgivande fortbildning. Detsamma gäller för grundsärskolan om förskolläraren dessutom avlägger en speciallärarexamen med specialisering mot utvecklingsstörning. Under samma förutsättningar som för grundskolan och sameskolan föreslås att en förskollärare blir behörig att undervisa elever som är hörselskadade, döva eller har en grav språkstörning utan ytterligare funktionsnedsättning i årskurs 1 och 2 i specialskolan. Den behörighetsgivande fortbildningen ska ge förskollärarna den ytterligare kompetens som krävs för att undervisa som lärare i nya årskurs 1 och 2, i enlighet med de nya läroplanerna och kursplanerna för lågstadiet. Fortbildningen bör omfatta sammanlagt 30 högskolepoäng, 15 högskolepoäng avseende svenska och 15 högskolepoäng avseende matematik, och genomföras på deltid under ett år.

2021-08-12

Diarienummer

BSN 2021/5644

- Förskollärare som har undervisat i mindre än fem år ska kunna bli behöriga att undervisa i ett eller flera ämnen i lågstadiet genom att läsa kompletterande behörighetsgivande högskoleutbildning. Detta gäller både grundskolan, sameskolan och specialskolan. För grundsärskolan måste förskolläraren därutöver ha kompletterat sin utbildning med en speciallärarexamen.
- Ett riktat statsbidrag ska utgå för fortbildning som syftar till att förskollärare ska ges möjlighet att bli behöriga att undervisa i årskurs 1 och 2, eller hela, lågstadiet. Statsbidraget ska vara möjligt att söka till utgången av 2034.
- Skolverket ska, i samverkan med lärosäten, ges i uppdrag att genomföra kompetensutvecklande insatser, inom ramen för ett Förskolepedagogiskt lyft för lärare, i syfte att säkerställa de lärare som ska arbeta i den nya första årskursen kan integrera förskolans pedagogik och arbetssätt på lämpligt sätt i undervisningen.
- Ett riktat statsbidrag ska utgå under tidsperioden 2025–2030 för kapacitetsförstärkande och kvalitetshöjande åtgärder under reformens implementeringsperiod.

Utredningen föreslår att bestämmelserna gällande en tioårig grundskola, en tioårig grundsärskola, en elvaårig specialskola och en sjuårig sameskola ska träda i kraft den 1 augusti 2024, och att de nya bestämmelserna ska tillämpas i utbildning som påbörjas från och med höstterminen 2026. Den tioåriga grundskolan, den tioåriga grundsärskolan, den elvaåriga specialskolan och den sjuåriga sameskolan ska därmed starta läsåret 2026/27.

Under förutsättning att riksdagsbeslut fattas under första halvåret 2022, att skolmyndigheterna påbörjar sitt förberedelsearbete senast hösten 2022 och regeringen fattar beslut om ändringar i läroplanerna och kursplanerna under våren 2024, så bedömer utredningen att det finns goda förutsättningar för att bestämmelserna i skollagen och skolförordningen ska kunna träda i kraft den 1 augusti 2024. Huvudmän och skolenheter beräknas behöva minst ett år för att förbereda sig inför förändringen, bland annat i fråga om organisation, personal och lokaler. För att förslaget om ett införande läsåret 2026/27 ska kunna realiseras behöver huvudmännens lokala implementeringsarbete sättas igång senast inför läsårsstart 2025/26. Stöd för huvudmännens lokala implementering behöver finnas på plats senast vid denna tidpunkt. När det gäller bestämmelsen i 3 kap. 12 j § skollagen (överlämning från förskola till skola) ska den enligt förslaget börja tillämpas tidigare än övriga bestämmelser. Den första överlämningen från förskolan eller pedagogisk omsorg bör ske våren 2026, dvs. vårterminen innan de övriga bestämmelserna börjar tillämpas.

2021-08-12

Diarienummer

BSN 2021/5644

Barn- och skolförvaltningens yttrande

Att förskoleklassen ska upphöra som egen skolform och att grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan ska utökas med ett år genom en ny första årskurs leder till en mer likvärdig utbildning oavsett skolform, vilket barn- och skolförvaltningen bedömer som positivt särskilt för de barn som kommer att gå i grundsärskolan. Dessa kommer nu istället för att gå i förskoleklassen kunna börja fullgöra sin skolgång direkt i grundsärskolan i nya åk 1 när de lämnar förskolan, vilket innebär att det bara blir en övergång.

Utredningen bedömer att nuvarande skrivningar om samverkan i läroplanen för förskolan och grundskolan och motsvarande skolformer inte hittills har fått tillräcklig genomslagskraft. Enbart sådana läroplansskrivningar bedöms inte garantera att den information som behövs för att barnet ska få ett bra mottagande i skolans nya årskurs 1 också lämnas över. Det finns därför skäl att överväga en motsvarande bestämmelse om överlämning av uppgifter vid övergångar mellan förskola eller pedagogisk omsorg enligt 25 kap. skollagen och skola, som i dag gäller förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan och gymnasie- och gymnasiesärskolan (se 3 kap. 12 j § skollagen). Barn- och skolförvaltningen instämmer i denna bedömning.

Att bestämmelserna om särskilt stöd i form av enskild undervisning, anpassad studiegång och särskild undervisningsgrupp blir tillämpliga för samtliga årskurser är positivt. Något som idag inte gäller för förskoleklassen. Detsamma gäller den nya bestämmelsen om särskilt stöd i form av distansundervisning, som trädde i kraft den 1 augusti 2020, och får börja tillämpas på utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2021. Enligt ursprungsförslaget omfattar denna bestämmelse inte förskoleklassen, men det föreslås nu att den ska gälla även nya årskurs 1. Möjligheten gäller dock enbart under förutsättning att eleven inte kan delta i den ordinarie undervisningen på grund av en dokumenterad medicinsk, psykisk eller social problematik, om alla andra möjligheter till särskilt stöd är uttömda eller bedöms olämpliga och om elevens vårdnadshavare medger att sådan undervisning används. Därutöver krävs synnerliga skäl för sådan undervisning i lågstadiet.

Barn- och skolförvaltningen bedömer också att det är positivt att rätten till modersmålsundervisning kommer att gälla från och med nya årskurs 1, något som idag inte omfattar barnen i förskoleklassen.

Vissa disciplinära åtgärder gäller idag inte förskoleklassen, som utvisning ur undervisningslokalen, kvarsittning och avstängning.

2021-08-12

Diarienummer

BSN 2021/5644

Enligt förslaget ska dessa bestämmelser gälla även för nya årskurs 1, vilket bedöms som positivt.

Sammanfattningsvis gör barn- och skolförvaltningen bedömningen att förslagen i SOU 2021:33 är positiva för utbildningen i Sverige och leder till en ökad likvärdighet. De förslag som lämnas i betänkandet kommer att medföra att eleverna tillförsäkras en mer likvärdig utbildning av högre kvalitet i nya årskurs 1 och därmed kommer förslagen att få positiva konsekvenser för de barn och elever som berörs. Barn- och skolförvaltningen instämmer därmed i förslaget En tioårig grundskola - Införandet av en ny årskurs 1 i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan (SOU 2021:33).

Beredning

Ärendet har beretts av tjänstepersoner på barn- och skolförvaltningen.

Barnets bästa

En barnkonsekvensanalys har inte bedömts relevant i ärendet.

Av SOU 2021:33 framgår dock följande: Syftet med utredningens förslag är att skapa förutsättningar för att alla elever ska få en likvärdig utbildning av god kvalitet i nya årskurs 1. Utredningen menar att förslagen, i synnerhet när det gäller grundsärskolan, bidrar till att säkerställa likvärdiga villkor mellan barn.

Förslaget om att förskoleklassen ska upphöra innebär att barn i allmänhet kommer att gå direkt från förskolan till skolans årskurs 1. Utredningen uppfattar att det utifrån principen om barnets bästa är positivt att det endast blir en övergång från förskola till skola. Det är viktigt att övergången görs på så vis att barnet ges möjlighet att anpassa sig till den nya skolmiljön, och att den mottagande skolan kan ta emot eleven utifrån elevens individuella förutsättningar. Utredningens förslag om obligatorisk överlämning av information vid övergång samt samverkan mellan förskola och skola kommer att ge den mottagande skolan bättre förutsättningar att ta emot eleven. Den mottagande skolan kan anpassa såväl introduktionen som undervisningen efter elevens behov, förutsättningar och tidigare kunskaper och erfarenheter. Detta främjar både elevens trygghet och progression i kunskapsutvecklingen.

För elever med ett annat modersmål är det positivt att möjligheten att få undervisning i modersmålet gäller i nya årskurs 1, och att det blir en rättighet för alla elever som önskar delta. Detta bidrar också till stärkt likvärdighet.

Sammanfattningsvis är utredningens bedömning att de förslag som lämnas i betänkandet kommer att medföra att eleverna tillförsäkras

2021-08-12

Diarienummer

BSN 2021/5644

en mer likvärdig utbildning av högre kvalitet i nya årskurs 1 och därmed kommer förslagen att få positiva konsekvenser för de barn och elever som berörs. Förslagen bedöms bidra till att Sverige uppfyller sina åtaganden enligt barnkonventionen. Således är förslagen positiva ur ett barnrättsperspektiv.

Ekonomiska konsekvenser

Remissyttrandet i sig medför inga ekonomiska konsekvenser för kommunen.

Av SOU 2021:33 framkommer att utredningens förslag i en del fall kommer att få direkta ekonomiska konsekvenser för kommunerna. Sammanfattningsvis är förslaget därför att kommunerna bör ersättas ekonomiskt för följande moment:

- Ökat antal undervisningstimmar i lågstadiet.
- Mottagande i grundsärskola för sexåringar.
- Utökad rätt till modersmålsundervisning i de nationella minoritetsspråken.
- Obligatorisk överlämning av uppgifter vid övergång från förskola eller pedagogisk omsorg till skola.
- Ytterligare utvecklingssamtal och skriftlig individuell utvecklingsplan.

Jytte Lindborg
Skoldirektör

Linda Abrahamsson
Kvalitets- och myndighetschef

Beslutet skickas till

För verkställighet eller motsvarande åtgärd:
Kommunkontoret

För kännedom:
Utbildningsförvaltningen